

DOI 10.36074/logos-18.08.2023.16

СУТНІСТЬ ПУБЛІЧНОГО КОНТРОЛЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Чорний Олександр Олександрович

аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

Баштанник Віталій Володимирович

доктор наук з державного управління,
професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

УКРАЇНА

Поняття публічного контролю є важливим складником як самої системи публічного управління, так і власне сучасного етапу реформування публічноуправлінських відносин. Виступаючи складником системи управління, контроль у процесі дослідження не може бути виокремлений за межі такої системи, адже інституціональна сутність публічного контролю визначається взаємовпливом всіх складників управлінського процесу – планування, організації, мотивації, і, власне, контролю. Загалом, такі складники досліджені як у науці державного управління, так і в економічній науці, а у сфері галузі знань – у галузі знань «Публічного управління і адміністрування» та у галузі знань «Управління та адміністрування». Водночас, власне поняття «публічний контроль», як і самостійний кваліфікуючий термін «публічний» не є дослідженими у науці державного управління, нормативно не закріплені власні поняття «публічне управління», «публічні відносини», «органи публічної влади», «публічні послуги». Побіжно визначені у Кодексі адміністративного судочинства України та Цивільному кодексі України поняття «публічна служба» та «публічний договір» є досить загальними категоріями, що загалом розкривають сучасний юридичний зміст поняття «публічний», проте не визначають особливостей застосування такого поняття в сфері діяльності органів влади.

Проблематика сучасного реформування державного управління в Україні потребує розробки нової ідеології функціонування системи органів публічної влади в Україні та актуалізації визначення чинників проведення системних реформ кардинально змінили систему публічного контролю в Україні. Залишаються актуальними завдання раціоналізації адміністративно-правового регулювання публічного контролю шляхом удосконалення форм і методів управлінської діяльності, взаємовідносин влади і громадян, за умов інтегративного поєднання яких реалізується ідеологема гуманізації владних відносин, а правова складова публічного контролю формалізується через правозабезпечувальну функцію державного управління.

Базовий науковий підхід щодо інституціонального змісту публічного контролю відповідає вимогам ст. 8 Конституції України, де проголошується, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права, на якому ґрунтується вся Конституція. Конституція України має найвищу юридичну силу. Її норми є нормами прямої дії. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на

основі Конституції України і повинні відповідати їй. У такому разі, сутність публічного контролю детермінується на основі юридичного змісту поняття законності, через діяльність органів публічної влади щодо забезпечення дотримання органами публічної влади громадянами, посадовими особами, організаціями і установами норм права, які убезпечують суспільство від злочинних посягань, що представляє собою головну мету їхнього функціонування; по-друге, забезпечення законності в діяльності самих органів влади, що є засобом досягнення цілей їх функціонування.

Досить часто науковці наголошують, що на сучасному етапі побудови правової, демократичної української держави одним із пріоритетних завдань є ефективне управління суспільними процесами. Йдеться, зокрема, про публічні справи, що поєднують у собі загальний інтерес і потреби суспільства, держави та громадян у самозбереженні й забезпеченні своєї життєдіяльності. Урегульованість і порядок у суспільному житті - це інтегральний результат сукупної дії двох регулятивних механізмів: спеціалізованої системи соціального управління, що діє від імені всього суспільства (народу), тобто державного управління, і системи соціальної саморегуляції, дій організаційно самостійних колективних членів суспільства (територіальних громад). Державну владу, незалежно від конституційних особливостей на рівні національних держав, цілком вмотивовано слід детермінувати як інструмент забезпечення існування держави, досягнення її цілей. При цьому державна влада здатна впливати на суспільні процеси, поведінку окремих соціальних груп за допомогою спеціальних органів і установ як складових частин єдиного механізму державної влади. Разом з тим, саме держава покликана забезпечити формування інституціональних засад формування механізму публічного контролю – як специфічного механізму реалізації публічних інтересів в системі діяльності органів публічної влади (публічноуправлінської діяльності) шляхом надання публічних послуг і ствердження конституційних принципів життєдіяльності суспільства.

Власне, публічний контроль не виступає унікальним типом контролю, проте потребує власного інституціонального ствердження. Адже в сучасних дослідженнях використовуються досить широкі поняття цивільного контролю, громадського контролю, неурядового контролю, суспільного контролю тощо. Саме тому концептуальне розуміння публічного контролю більше стосується правової сфери. На нашу думку, варто досліджувати публічний контроль з точки зору положень Конституції України, адже публічний контроль за діяльністю держави полягає в моніторингу та перевірці діяльності державних органів і посадових осіб суспільства громадянами, реалізація принципу законності, захист, прав людини та національних інтересів, відповідність міжнародним нормам. Разом з тим, вважаємо за необхідне розширити понятійний ряд поняття «публічний контроль» за допомоги таких понять як адміністративна процедура і адміністративний контроль, конституційна процедура і конституційний контроль, фінансовий контроль тощо. Фактично, ми виходимо з позиції доцільності покладання у зміст поняття публічного контролю сучасного юридичного трактування поняття «публічний контроль».